

Die Tilgung der Hausthier-Räuden betreffend.

Wenn gleich die Räude sämmtlichen vierfüßigen
Hausthiere eigen ist, so befällt sie doch vor-
zugsweise häufig Pferde und Schaafe, und ver-
dient, wegen ihres hohen Grades von Ansteck-
ungsfähigkeit und der Verheerungen, die sie un-
ter diesen nützlichen Thieren oft anrichtet, in
Ansehung ihrer postzelliher und kurativer Hinsicht beson-
dere Beachtung.

Die Räude der Pferde, Schaafe, Schweine,
Ziegen, des Rindviehes u. s. w. ist eine Hautkrankheit,
die mit der menschlichen Krätze auffallende Aehn-
lichkeit und gleiche Ursache hat. Ein Insekt, wel-
ches nach Linné zum Milbengeschlecht (*acarus*) ge-
hört, verursacht zuerst gewöhnlich an den wär-
mern Stellen der Haut, und vorzüglich zwischen
dem Ober-Schenkelbuge der Hinterfüße, kleine
harte Knoten und Flecke in der Haut, die sich
nach und nach zu kleinen, wenig erhabenen Bläs-
chen ausbilden, welche mit einer klaren, wasser-
hellen Feuchtigkeit, die einen hohen Grad von
Schärfe besitzt, angefüllt sind, ein unerträgliches
Jucken erregen, und die infizirten Thiere zwingen,
durch Reiben und Scheuern an irgend einen har-
ten Körper sich Linderung zu verschaffen. Häufen
sich diese Bläschen in den Schenkelbeugungen stär-
ker an, so sieht man die Thiere hinken. In den
Bläschen selbst, die sich bei unerbittlicher zweck-
mäßiger Behandlung nach und nach über die ganze
Oberfläche der Haut ausbreiten, findet die Rege-

Względem wytepienia parchów po- między zwierzętami domowemi.

Libo parchy własnością są wszystkich czwo-
ronożnych zwierząt domowych, to przecież
napadaia one przedewszystkiemi najczęściej
konie i owce, i takwość wielka onych do za-
rasy i wyniszczenia, które między użytecznemi
zwierzętami temi sęsto sprawuią, zasługuią
w względie lekarsko-policyinym i zaradczym
na szczególniejszą uwagę.

Parchy końskie, owcze, świnie, kozie,
bydłce i t. d. są chorobą skórą, która bar-
dzo podobną jest do ludzkiey świerzbicęzki
i iednakowe ma przyczyny. Owad, który
podług Linéa do rodzaju syrotoczkw (*acarus*)
należy, sprawia zwykłe nayprzód na ciepłych
miescach skóry, a szczególniey na zgięciach
udów u nóg tylnych małe twarde guziółki
i plamy na skórze, które się zwolna w po-
mnieysze meso wyniosłe pęcherki przemieniają,
całyą wodnistą wilgocią w soki topieią ostro-
ci maiają napelnione są, nieznosne świer-
bicie spracniają, i sarażone temiż zwierzętami dla
algi do tarcia się o twarde przedmioty, ana-
glęją. Gdy się pęcherki na zgięciach udów
pomnaiają, natenczas zwierzęta kuleią. W sa-
mych pęcherkach, które się przy zanieczaniu
leczenia swolna po całej powierzchni sko-
rze rozszerzaia, snayduie się zaród robaczków
powyżey rzeczonych, te pękaia same przez się
lub przez tarcie, snayduiają się w nich us-

neration der oben gedachten Milben statt; sie plagen entweder von selbst oder durch Reibung; die in ihnen enthaltene scharfe Feuchtigkeit bildet theils Schorfe, theils fülst sie nach Tiefe und Umfang weiter um sich, greift die Wurzel der Haare an, disponirt diese zum Ausfallen, oder macht sie glanzlos, füzig, struppig und wulstig, erzeugt bösarartige Geschwüre, Verderbniß der Säfte, verminderte Freßlust, Trägheit, Abmagerung, Fieber und endlich den Tod. Bei den Pferden ist der Ausgang in Ruem- und Kofkrankheit nicht selten.

So lange die enthaarten rändigen Stellen noch nicht nässen, vielmehr nur mit trockenen Schorfen und kleinarartigen Schuppen von weißlichem Ansehen bedeckt sind, die sich leicht abreiben lassen, ist die Räude gutartig, und wird mit dem Namen der trockenen oder Hunger-Räude belegt. Artet sie aber in mehr oder minder große nässende Geschwüre aus, so bringt sie Gefahr, und bildet die sogenannte bösarliche, nasse oder Stall-Räude. Diese Art der Räude befällt meistens theils fette und vollastige, theils mehr magere Thiere.

In der Regel wird die Räude durch Ansteckung erzeugt, manchmal aber auch ohne diese, durch unreinliches Verhalten, schlechte Wartung und Pflege der Thiere. Die Ansteckung geschieht entweder durch unmittelbare Berührung der rändigen Thiere, oder der Gegenstände, die mit Räude begift besudelt sind.

Am sichersten und schnellsten gelingt die Kur der Räude, je näher die Krankheit ihrem Ursprunge ist, und selten wird man zu ihrer Tilgung innerlicher Arzneien bedürfen. Neben gesunder Stallung und Fütterung, reinlichem Verhalten und stetigem Schwimmen und Waschen in reinem Wasser, werden folgende Mittel hinreichend, die Heilung zu bewirken.

Man reibe schwarze Selse auf die Oberflähe der Haut ein, wasche diese nachher mit lauwarmen Wasser so lange, bis sich kein Schaum mehr zeigt, und laß dann das Thier völlig trocken werden. Hieraus läßt man 3 Pfund ordinären Stangentaback zerschneiden, mit 10 Quart Wasser $\frac{1}{2}$ Stunde hindurch stark kochen, seih die Flüssigkeit dann durch, seht 4 Loth Salmiak und 1 Loth Vitriolöl hinzu, wäscht die rändigen und rändig scheinenden Stellen damit gut durch, wiederholt diese Operation am folgenden Tage, und fährt so einen Tag um den andern bis zur gänz-

ona wilgoć tworzy częścią strupy, częścią też wżera się głęboko i w około siebie, napada na korzenie włosów, przycynia się do wypadania onychków, lub pozbawia ich koloru, robi je wężnikami strupowatemi i kudłatemi, sprawia szaraliwe wraody, zepsucie soku, niechęć do żarcia, leniwość, ochudnienie, febrę a nakoniec i śmierć. U koni częstokroć choroba ta w robaki lub nosaciznę zamieniać się zwykła.

Dopóki egofocone z sierści parszywe miejsca nieropieją, owszém suchemi strupami i kleiowatemi koloru białego skorupami łatwo wykruszyć się mogącemi, pokryte są, dopóki parchy są gatunku dobrego i nazywają się suchemi czyli głodnem parchami. Jeżeli zaś przemieniają się w więcej lub mniej ropiste wraody, nateczas stają się niebezpiecznemi i tworzą tak nazwane szaraliwe ropiste lub stajenne parchy. Rodzaj ten parchów napada po większej części tłuste i soczyste, ow zaś chudsze zwierzęta.

Parchy powstają powszechnie z zarażenia, niekiedy zaś z nieczystego utrzymywania, złego dozoru i pielęgnowania zwierząt. Zarażenie dzieje się albo przez bezpośrednie dotknięcie parszywych zwierząt lub przedmiotów parchami zaraźnych.

Wyleczenie parchów nayszybciej i nayszybciej bywa, im bliżej choroba ta jest swego początku, i rzadko potrzeba do wewnętrznego wyleczenia iey lekarstwa. Zdrowe stajnie, pasze, czyste utrzymywanie tudzież częste ptawienie i obmywanie czystą wodą, dostatecznemi czynią do uleczenia następne sposoby.

Smaruje się szarém mydłem powierchnię skórkę, potem obmywa się ją letnią wodą tak długo, dopóki się już więcej piiana nieokaże, a narazie osusza się zupełnie zwierzę. Po uczynieniu tego, kraie się trzy funty ordynarynego tytanu i gotuje się tenże w 10ciu kwartach wody przez $\frac{1}{2}$ godziny, precedza się odgotowany z tego dekokt, dodaie się do niego 4 łoty salmiaku i 1 łot witrjolu, obmywa się tym dostatecznie miejsca parszywe lub parszywemi się wydające, powtarza się czynność tą dnia następnego, i kontynuie się dzień po dniu

lichen Heilung fort, wobei man nebenher die am meisten rüudigen Stellen mit einer Salbe aus 2 Pfund Schweinefett, 4 Loth Schwefelblumen, 2 Loth gepulverten Allium und 2 Loth Terpentinöl — die ganz aufgerissenen wunden Stellen aber, mit frischem Leinöl — bestreicht. Auch kann man sich einer Salbe aus einem Theile Schwefelblumen und zwei Theilen schwarzer Seife zum Einreiben bedienen. Gewöhnlich und namentlich, wenn die Kur bei trockner, warmer Witterung vorgenommen wird, zeigen sich hierauf in Zeit von 14 Tagen junge Haare, die zwar ein Gesehungszeichen sind, aber doch nicht ganz von der fernern Anwendung dieser Mittel abhalten dürfen.

Ist die Haut veraltet und eingewurzelt, so muß man die Schwäche der kranken Thiere durch den innern Gebrauch der Wachholderbeeren, Kalmus, und Enzianwurzeln, Weiden- und Eichenrinde, des Fieberklee, Bismuths u. s. w. heben suchen, und nebenher von einer aus Schwefelblumen, rohem Spießglas und Honig bereiteten Lärweige, eine doh Art und dem Alter, so wie den übrigen Verhältnissen des infizirten Thieres angemessene Menge, Morgens und Abends reichen lassen.

Was die Kur der Schaafkräude insbesondere anlangt, so haben wir uns hierüber schon früher (Anteblatt für 1815. No. 1. S. 10 bis 12.) ausgesprochen.

In vollzeitlicher Hinsicht ordnen wir hier durch folgendes an:

§. 1. Jedermann, welcher nach den oben angegebenen Zeichen Ueberzeugung oder Verdacht hat, daß seine Pferde, Schaaf, Ziegen, Esel, Schweine, sein Rindvieh u. s. w. mit der Kräude behaftet sind, ist verbunden, bei Vermeidung einer Strafe von 2 Thlr. oder einer angemessenen Gefängnißstrafe, seiner Ortsobrigkeit sofort hiervon Anzeige zu machen, und willig sich dem zu unterziehen, was der betreffende Herr Landrath auf den Bericht der Orts-Obrigkeit anordnen wird. Von selbst versteht es sich übrigens, daß jeder Viehbesitzer verpflichtet ist, dem Ursprunge dieser Krankheit aus bloßer Unsauberkeit durch zweckmäßige Wartung und Beobachtung der nöthigen Keuschheit vorzubeugen, und muß er hierzu nöthigenfalls von der

aß do zupeltnege wyleczeniä, przyozem sarruiä siä ieszaze miesca napparszywsze masciä. z 2 funtów tłuszczu äwiniego, 4 lotów kwiatów siarczanych, 2 lotów siunu na proch siuczonego i dwóch lotów oleiu terpentynowego zrobionä, rany zaś rozdrapane świezym oleiem. Podobnież używäc moźna do smarowania maści z jednéy części kwiatu siarczanege i dwóch części mydła siarczanege zrobionéy. Zwyczajnie ä misnowie, gdy leczenie w czasie suchego i ciepłego powietrza przedsiäbrane będziä, okazują siä w przeciągu dni 14. odrastające włosy, które chociaż są znakami powrotu do zdrowia, przecieź zupełnie od dalszego używania sposobu tego wstrzymwäc niepowinny.

Jeżeli parchy saftarszałemi i zakorzenionemi są, wówczas starać siä trzeba stäbostä zwierząt chorych przez żażycie wewnętrzne jagód żółcowych, kalmusu, goryczki, wierzbowych i dębowych kór, koniuczyny i t. d. wzäsmocnie, i obok tego lekarstwo (electuarium) zkwiatów siarczanych, surowego zapiglanca i miodu zrobionego, w stosownéy ilości do rodzaju i wieku tudzież innych okolicznosci żażażonego zwierzęcia, z rana i na wieczór dawać.

Co siä zaś w szczególności leczenia owiec tyczy, to w téy mierze już dawniey (obasz Dziennik Urzędowy z r. 1815 No. 1 na stronicy 10 do 12.) potrzebne uczyniliśmy objaśnienie.

W względzie policyjnym stanowimy niniejszym co następuie.

§. 1. Kaźdy, który podług znaków powyżey wskazanych przekonywa siä lub porozumienie ma, że jego konie, owce, kozy, osły, trzoda chlewna i bydło etc. parchów dostało, obowiazany jest o tém pod uniknieniem kary tal. 2, lub stosownéy kary więzienia, żwierżchności swéy natychmiast donieść, i chętnie siä temu poddać, co właściwy Radzca Ziemiański na raport żwierżchności miejscowey rozporządzi. Wrećcie rozumie siä same z siebie, że kaźdy właściciel byäta obowiazany jest początkom choroby téy z nieczystości i edynie pochodzącéy, przez stosowne dozowanie i zachowanie potrzebny czystości zapobiegać, i w razie potrzeby powinien byäć do tego

Orts-Obrigkeit durch Zwangsmittel angehalten werden.

§. 2. Die Besitzer rändiger Thiere müssen jede Gelegenheit zur Ansteckung anderer Haus-thiere sorgfältig verhüten, und dürfen sich Inso-berheit nie mit solchen über die Feldmark ihres Wohnorts oder über die Grenzen des ihnen ange- wiesenen Bezirks begeben, noch weniger sie in fremde Ställe ziehen. Wer diese Vorschrift ver- nachlässigt, verfällt in eine Geldstrafe von 5 Thlr. oder in verhältnismäßige Gefängnißstrafe, und wenn er dadurch, oder sonst durch grobe Fahrläs- sigkeit und Uebertretung der Polizeigesetze zur allgemeinen Verbreitung der Räude Anlaß gege- ben hat, in die, im Allgemeinen Landrecht, Theil II. Tit. 20. §. 1506. festgesetzte sechsmonatliche bis jährliche Zuchthaus- oder Festungsstrafe, die, wenn die Verbreitung der Räude vorsätzlich ge- schehen seyn sollte, auf 6 bis zehnjährige Zucht- haus- oder Festungsstrafe ausgedehnt werden wird.

§. 3. Rändiges Vieh muß außer aller Ge- meinschaft mit gesundem Viehe gesetzt, und des- halb in eignen Krankenhallen oder Herden unter- gebracht werden, darf auch nie, weder in diesen, noch bei der Arbeit, oder auf Hütungen und Triften mit diesem zusammen erassen. Eben so wenig dürfen Gesäure und Stallentwürfen, als: Decken, Leder und Pflanzzeug, Eimer und derglei- chen gemeinschaftlich, und gleichzeitig zum Ge- brauche für rändige und gesunde Thiere benutzt werden. Die Uebertreter dieser Vorschriften werden nach den im §. 2. entwickelten Grundsätz- en bestraft werden.

§. 4. Ist in einem Orte die Räude aus- gebrochen, so muß der betreffende Herr Landrath, nachdem er sich hievon Ueberzeugung verschaffe hat, die angrenzenden Domänen und Ortschaften davon in Kenntniß setzen; damit diese sich für Schaden- hüten und darauf wachen können, daß in dem infizirten Orte alle getroffenen Anordnungen pünktlich befolgt werden.

§. 5. Personen, welche mit gesundem Viehe den infizirten Ort berühren, muß und darf die Nachsicht, daß in demselben die Räude herrsche, keinen Augenblick vorenthalten werden. Wollen sie dessen ungeachtet in Orte verweilen und ihr Vieh während der Zeit aufstallen, so müssen ihnen hierzu ganz keine Ställe und Stall-Geräthschaften

przez Zwierzchność miejscową krokami zmu- szającami zagniony.

§. 2. Właściciele trzody parazywéy po- winni każdéy sposobności, do zarażenia in- nych domowych zwierząt przyczyniający się troskliwie zapobiegać, a szczególniéj nieumiają przepędzać oneyże przez pole ich zamieszka- nia, lub granicę wskazanego im okręgu, a tém mniej w obce miejsca wysyłać. Kto przepi- sów tych niezachowa, podpadnie karze pie- niężnéy talarów 5 lub różownyéj karze wię- zienia, a jeżeli przez to lub zbytnią opieśka- łość i przelapanie praw policyjnych, do po- wszechnego rozszerzenia parchów przyczyną stanie się, postanowioną ogólném prawem krajowem w Części II. Tyt. 20. §. 1506 sześć miesięczną lub trzyletnią karę więzienia w do- mu poprawy lub twierdzy ponieście, która, je- żeliby rozszerzenie parchów umyślnie naff- stapilo, na 6cio do 10cio letnią karę wię- zienia w domu poprawy lub twierdzy rozcią- gnioną będzie.

§. 3. Bydło parazywe musi bydz od wszel- kiego współnictwa z bydłem zdrowém odłą- czone, i dla tego w osobnych oborach lub hurtach mieszczkone, tudzież niepowinno się nigdy ani tu, ani przy pracy tudzież na pa- stwisku lub w wygonach z zdrowém spoty- kać. Tém mniej mogą bydz siatki i rzeczy staienne, iako to dery, skóry, narzędzia do ehadzowania, węberki i tym podobne współ- nie i razem dla zarażonego i zdrowego by- dła używane. Przekępujący przepisy te po- zług zasad w §. 2. wymienionych ukaranim zofizną.

§. 4. Jeżeli w miejscu iakowém parchy powstają, w ówczas powinien właściwy Radzca Ziemiański, po poprzedniczym przekonaniu się, o tém graniczące Dominia i miesca zawiado- mić, aby się ciż od szkody chronili i nad tém czuwali, iżby w miejscach zarażonych wszystkie przedsięwzięte rozporządzenia so- ła wypełniane były.

§. 5. Osoby, które zdrowe bydło przez miejsca zarażone przepędzają, powinny bydz o panującéy tamże chorobie parchów natych- miast zawiadomione. Jeżeli zaś pomimo tego w miejscu nieco się zatrzymać i bydło swe przez czas ten do obory wpędzić chcą, wówczas trzeba im czyste obory i sprzęta przema- czyć, i nad tém czuwać, iżby się ani oni ani

ten angewiesen, und darauf gehalten werden, daß weder sie noch ihr Vieh mit dem räudigen Viehe des Orts in Verührung kommen. Wer hiegegen handelt, verfällt in eine willkührliche Polzelextrafe, die dem Grade der Verschuldung und seinen Verhältnissen angemessen ist.

§. 6. Da die Räude häufig durch infizierte Stallungen in den Krügen und Wirthshäusern verbreitet wird, so dürfen Gastwirthe, Krüger und Auspänner, keine der Räude verdächtigen Thiere aufnehmen, auch wöchentlich die Krippen, Kufen, Ständer, Thüren und Wasser-Eimer in ihren Ställen mit scharfer Lauge abspülen lassen, bei Vermeidung einer Strafe von 2 Rthlr. Wenn daher dergleichen, offenbar mit der Räude behafteten Thiere, bei ihnen eintreffen, so sind sie verpflichtet, bei Vermeidung gleicher Strafe ohne Verzug der Orts-Polzei-Behörde hiervon Anzeige zu machen, damit diese nach Maassgabe der Verhältnisse die zweckmäßigsten Maassregeln ergreifen können.

§. 7. Da der Erfahrung zufolge jedes räudige Thier durch sorgfältige Behandlung in 4 bis 6 Wochen wieder hergestellt seyn kann, so muß jeder Besizer solcher Thiere, für deren Heilung sofort Sorge tragen, und entweder selbst die oben angegebenen Mittel anhaltend und aufmerksam anwenden, oder die Kur durch einen Sachverständigen bewirken lassen. Wer dies unterläßt, kann nöthigenfalls hiezu durch Zwangsmittel angehalten werden.

§. 8. Da räudige Pferde und Ochsen nach §. 3. nicht zum Vorspann angezogen werden dürfen, so ist jede Orts-Gemeinde verpflichtet, für einen Wirth, dessen Pferde oder Ochsen mit der Räude behaftet sind, die etwa vorfallenden Vorspann-Fuhren während 6 Wochen unentgeltlich zu verrichten, um ihm zur Heilung seines Zugviehes die nöthige Zeit zu lassen. Hat er diese Frist nicht zur völligen Heilung benützt, so hat die Gemeinde das Recht, die vollständige Vergütung, für die nach Verlauf dieser Zeit für ihn geleisteten Fuhren zu fordern.

§. 9. Da ein hoher Grad der Räude bei Pferden oft in unheilbare Auszehrung, Wurm- oder Rostkrankheit übergeht, so haben die Polzei-Behörden dahin zu sehen, daß dergleichen Thiere, wenn Sachverständige sie unbedingt für unheilbar erklären, ohne weiteres getödtet werden, und kann der Besizer dafür keinen Ersatz fordern.

ich bydło miejscowego parssywego bydła niedotykało. Kto wbrew temu pokępować będzie, podpadnie karze policyiněy, która według Kopnia przewinienia i sósunku wymierzoną będzie.

§. 6. Gdy zaś częstokroć parchy przez zarażenie stajnie w gościńcach i oberżach rozszerszać się zwykły, przeto oberżyci, gościami i wyprzegacze żadnego o parchy podeznanego bydła przyjmować niepowinni, co tydzień zaś obowiązani są w stajniach tych żłoby, drabiny, słupy, drzwi, i wódkorki od wody mocnym ługiem pod uniknięciem kary tal. 1. obmywać kazać. Jeżeli więc bydło parchami oczywiście zarażone, do nich przypędzone będzie, w owczas powinnością onych jest pod uniknięciem podobnej kary bezwzględnie o tém Władzy policyiněy miejscowěy donieść, iżby ta podług położenia okoliczności przyswoite przedsięwzięcia mogła środki.

§. 7. Doświadczenie uczy, że każde parssywe bydło, przy starannem obchodzenia się z nim, w 4 do 6 tygodniach wyzdrowieje, każdy przeto posiadziciel takowego bydła, o wyleczeniu tegoż starać się, i albo sam powyżey rzezonych sposobów ciągle i rozważnie używać, lub leczenie przez aniącego się na tém przedsięwziąć kazać powinien. Kto temu zadość nieuczyni, może bydło do tego w razie potrzeby śródkami zmuszającemi anagłony.

§ 8. Gdy konie i woły parssywe podług §. 3. na forsapan brane bydź niepowinny, przeto obowiązana jest każda gmina miejscowa, za gospodarza, którego konie lub woły zaparssały, przypadające podwoły przez 6 tygodni bezpłatnie dawać, i do wyleczenia bydła potrzebny czas mu dostawić. Jeżeli tenże czas tego do zupełnego wyleczenia nieużył, natenczas żądać za prawo gmina zupełnego wynagrodzenia za fury po upłynięciu czasu tego za niego dostawiane.

§. 9. Gdy wysoki stopień parchow bardzo często u koni w nieuleczone chudnięcie, robaki lub nosacisnę przechodzi, przeto starać się o to Władze policyiněy mają, iżby tym podobne zwierzęta, skoro ie znawcy za niezdolne do uleczenia osądzą, natychmiast zabite były, za co właściciel żadnego wynagrodzenia żądać nie może.

§. 10. Behufs der §. 3. angeordneten Absonderung der gesunden Thiere von den rändigen, müssen letztere in dem, doch schon einmal infizirten Stalle verbleiben, die gesunden aber in einen reinen Stall gebracht werden.

Sollte dies den Verhältnissen nach nicht angehen, oder die Orts-Obrigkeiten und der Landrath nach dem Gutachten des Physikus es rathsam finden, alle rändigen Thiere des Orts zur Kur zusammen zu stellen, so müssen die Ställe, in welchen die gesunden Thiere bleiben sollen, so gleich ausgemistet, die Wände mit Kalk geweißt, die Rippen, Rausen, Eimer und alles übrige Holzwerk darin mit scharfer Lauge abgewaschen und geschuert werden. Eben so müssen die Decken durchgelaugt, die im Stalle gebrauchten Utensilien, die Wagendeckeln mit Lauge resp. aus, und abgewaschen, das Lederzeug auf gleiche Art gereinigt, und dann mit Thran überstrichen, alles aber in freier Luft getrocknet, und dann noch einige Zeit dem Luftzuge ausgesetzt werden.

Auf den für rändige Thiere eigends abzusgrenzenden Hütungen, und beim Austreiben derselben auf Wästen, die gesundes Vieh nicht betreten darf, müssen jene durch eigene Hirten und Schäfer beobachtet werden. Rathsam ist es, die Weideplätze für größere rändige Thiere, z. B. Pferde und Rindvieh, zu umzäunen. Hütungen für rändiges Vieh müssen mindestens 100 Schritt entfernt von denen gesunder Thiere angesetzt werden.

§. 11. So lange die Häute an einem Orte grassirt, hört aller Verkauf, Verlaus oder sonstige Veräußerung des räudekranken Viehes, oder der von diesen gewonnenen Häute, Wolle u. auf. Zu dem Ende hat die Orts-Obrigkeit genaue Viehstands-Tabellen anzunehmen, und wöchentlich Revisionen zu veranstalten, bei welchen nicht nur der wahre Viehbestand mit jenen Tabellen verglichen, sondern auch beobachtet werden muß, in wie weit die Heilung der kranken Thiere vorschreitet.

§. 12. Ist nach dem Urtheile der Orts-Obrigkeit die Heilung der rändigen Thiere beendet, so zeigt sie dies dem resp. Herrn Landrathe an, der demnächst den Physikus oder einen andern Sachverständigen zur genauen Untersuchung an Ort und Stelle senden wird. Stimmt das Urtheil der Sachverständigen mit dem der Orts-Obrigkeit überein, so werden die genesenen Thiere einige Tage hintereinander entweder geschwehrt

§. 10. W celu dopełnienia postanowionego w §. 3. odtądżemą zwierząt zdrowych od parszywych, powinny ostatanie w zarządzeniu już raz oborze pozostać, zdrowe zaś do czystej obory być przeprowadzone. Gbyby się zaś to zrobić nie dało, lub Zwierzchność miejscowa tudzież Radzca Ziemiański podług opinii Fizyka za rzecz skuteczną uznał, aby wszystkie parszywe zwierzęta jednego miejsca do leczenia w kupie umieścić, w owczas powinien być z obor, w których zdrowe zwierzęta pozostać mają, guoy wywieziony, ściany wapnem wybielone, żłoby, drabiny, węborki i wszelkie inne narzędzia drzewna mocnym ługiem obmyte i wytarte. Podobnie powinny być dery w ługu wyprane, sprzęty w stajni używane tudzież dyszle u wozów ługiem wymyte i oczyszczone, zaprzęgi rzemieńne tymże sposobem wycyszczane i tronem wysmarowane, wszystko zaś na wolnem powietrzu wysuszone i potem przez niejakie czas na przeciąg powietrza wywiezione.

Na pastwiskach jedynie dla zwierząt parszywych ograniczonych, tudzież na wygonach, których zdrowe bydło dotykać się nie ma, powinni też zwierzęta pasterza lub owczarza pilnować. Złożyć także należy, aby pastwiska dla powiększonych parszywych zwierząt n. p. koni i bydła rogatego ogrodzić.

Pastwiska dla bydła parszywego przeznaczone, powinny być przynajmniej 100 kroków od pastwisk bydła zdrowego oddalone.

§. 11. Dopóki parczy w miejscu grassują, dopóty niewolno była parszywego mięszyć, sprzedawać lub w jakkolwiek sposób bądź onegoż tudzież skór lub wełny od tego pochodzący, pozbywać. Tym końcem powinna zwierzchność miejscowa dokładne tabele stanu bydła spisać i co tydzień rewidować, podczas której nie tylko prawdziwy stan bydła porównany, lecz też uważano być ma, jak dalece leczenie chorego bydła postępuje.

§. 12. Jeżeli zwierzchność miejscowa leczenie parszywych zwierząt za ukończone uzna, natenczas doniesie o tem Radcy ziemiankiemu, który potem Fizyka lub innego znawcę do dokładnego wysledzenia na miejsce zesle. Jeżeli więc opinia znawców z zdaniem zwierzchności miejscowej zgadza się, w owczas trzeba wydrówiać zwierzęta kilka dni

oder gewaschen, und können dann erst wieder mit gesunden Thieren in Gemeinschaft treten. Die Reinigung der Krankensälle und deren Utensilien, so wie aller mit den rändigen Thieren in Berührung gekommener Gegenstände, geschieht nach Anleitung des §. 10. und dürfen dieselben ehe nicht für gesunde Thiere benutzt werden. Sachen, die diese Reinigung nicht vertragen, oder ohne Werth sind, werden am besten verbrannt.

§. 13. Häute und Wolle von rändigen Thieren, müssen, ehe sie veräußert werden dürfen, einige Tage hindurch in schwacher Lauge wäschen, und dann im freien Luftzuge völlig getrocknet werden.

§. 14. Da der Fleischgenuß des rändigen Schlachtviehes der menschlichen Gesundheit nicht nachtheilig, manchen Personen aber ekelhaft ist, so kann zwar das Schlachten rändiger Thiere nicht verboten, es darf aber den Fleischkäufern der Umstand, daß das Fleisch von rändig gewesenem Schlachtvieh ist, nicht verschwiegen werden. In Fällen also, wo Besitzer von rändigem Schlachtvieh, dies an Ort und Stelle schlachten, und das gewonnene Fleisch entweder selbst konsumiren oder veräußern wollen, muß ihnen dies gestattet werden. Auch dürfen benachbarte Fleischer — wenn nach dem Urtheile der Orts-Obigkeit, die in jedem einzelnen Falle hierzu die Erlaubnis erteilen muß, kein Mißbrauch oder keine Verschleppung der Hände zu beforgen ist, — rändiges Vieh, unter der Bedingung, daß es sofort geschlachtet werde, kaufen, und das gewonnene Fleisch feil bieten.

§. 15. Krepirte oder geröthete rändige Thiere können abgeludert; mit der Haut, den Haaren und der Wolle, muß aber, im Falle sie benutzt werden sollen, nach Vorschrift des §. 13. verfahren werden. Fett, Talg, Hörner und andere Abgänge der Kadaver von rändigen Thieren, können unbedenklich, ohne weitere Verbreitung, gleich den Abgängen anderer krepirten Thiere zu technischen und ökonomischen Zwecken benutzt werden.

Mit den Kadavern krepirter rändiger Thiere wird nach Anleitung unserer Verfügung vom 23ten Dezember 1816. (Amtsblatt für 1817. No. 4. S. 43 und 44.) verfahren.

§. 16. Die Modifikation dieser Vorschriften — deren Uebertretung wir theils durch die freizell festgesetzten, theils durch willkürliche Vo-

codziennie albo pławić lub myć, po naskapieniu czego, można ić z zdrowymi zwierzętami połączyć. Czystczenie skaien zarazliwych i narzędzi skaiennych iskoteż wszystkich przedmiotów przez parsywe zwierzęta dotykanych, dzieć się ma podług przepisów §. 10., gdyż predaćy dla zwierząt zdrowych używane być nie mogą.

Haczcy, które czyszczenia tego wytrzymać niemoga, lub niemogą wartosci, powinny być spalone.

§. 13. Skory i wełna z zwierząt parsywych, powinny być nim sprzedane być mogą, kilka dni w lekkim fugu moczone i potem na wolnym powietrzu zupełnie obauszone.

§. 14. Gdy używanie mięsa z zabitego parsywego bydła zdrowiu ludzkiemu niesskodliwym, niektórym przedci osobom obrzydliwym jest, rzez przeto być parsywego lubo szarą być niemoga, kupującym jednak szarą być niepowinno, że toż mięso z być parcy pochodzi. W razach więc, gdzie właściciele parsywego bydła, toż natychmiast w miejscu zabić i mięso z tego albo sami pożywać lub sprzedawać chcą, dozwolono im być to powinno. Nadto mogą przylegli rzezniocy, gdy podług dania zwierczności miejscowej, w każdym razie pozwolenie do tego udzielać obowiązek mającocy, żadnego nadużycia lub rozsiania parchów obawiać się nienależy, być parsywe pod warunkiem, że toż natychmiast zabić, kupować i mięso z tegoż sprzedawać.

§. 15. Zdechłe lub zabite parsywe zwierzęta mogą być ze skory obdarte, ze skórą jednak, sierścią lub wełną, w czasie użycia tychże, dodług przepisów §. 13, połączono być ma. Truistość, łdy, rogi i inne odchody od zabitego parsywego bydła, mogą być bez obawy dalszego rozszczenia choroby tak iak inne odchody zdechłego bydła do technicznych i ekonomicznych zamiarów używane.

Z skierwem zdechłego parsywego bydła postępować należy według urzędzenia naszego z dnia 23. Grudnia r. 1816 (obacz Dziennik Urzędowy z r. 1817. No. 4 na stronicy 43 i 44.

§. 16. Modfikacya przepisów tych, za przestąpienie których częścią szczególnie postanowione, częścią samowolne kary policyjne

Uebelkräften ahnden werden, — nach Maßgabe der Lokalitäts-Verhältnisse für jeden einzelnen Fall, bleibe den Herren Landrätthen überlassen, welche sowohl, wie alle übrigen Polizei-Behörden uns für die pünktlichste Befolgung dieser Verfügung verantwortlich bleiben.

Bromberg, den 13ten Juni 1817.

Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

przeznaczać będziemy, — według stósunka miejsca za każdy szerególny przypadek pozostawiamy Radcom ziemianiskim, którzy iako teź i inne Władze policyjne za punktualne dopełnienie urzędzenia tego odpowiedzialni są.

Bydgoszcz, dnia 13 Czerwca 1817.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Pierwszy.

Betreffend das Verhältnis der Gensd'armerte.

Wie Bezug auf den §. 5. der Amtsblatts-Befugung vom 26ten Novbr. No. 50. 1816. S. 575. die Aufnahme der statistischen Tabelle betreffend, wird gemäß einer Erklärung des Königl. Ministeriums des Innern vom 2ten Juni o. zur Vermeldung aller Zweifel hiedurch zur allgemeinen Kenntniß gebracht, daß die Gensd'armerte, nach ihrer gegenwärtigen Verfassung, zum Militär gerechnet werden muß.

Bromberg, den 13ten Juni 1817.

Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

Względem stósunku żandarmeryi.

Przy odwołaniu się na §. 5. urzędzenia naszego z dnia 26. Listopada r. 1816. w Dzienniku urzędowym No. 50 na stron. 575. umieszczonego, spisania tabeli statycznych tyosącego się, podaliśmy ninieysiem w skutek oświadczenia Królewskiego Ministeryum spraw wewnetrznych z dnia 3. Czerwca r. b. w celu zapobieżenia wszelkiem wątpliwościom, do wiadomości publiczney, że żandarmerya podług dotychczasowego iéy urzędzenia do woyska liezoną bydź musi.

Bydgoszcz, dnia 13. Czerwca 1817.

Królewsko-Pruska Regencya.
Wydział Pierwszy.

Verhalten der Königl. Domainen-Pächter bei Austhuung miethsweiser Länderei-Nutzungen.

Es ist durchaus notwendig, daß in den Fällen, wo Königl. Domainen-Pächter auf den zu ihren Pacht-Perimenzien gehörigen Königl. Domainen, einzelnen Einfäßen oder ganzen Gemeinden, irgend welche Nutzungen, von welchen beispielsweise Wege, Triften, Weide, für mehreres als das etwa prävalenzmäßig bestimmte Vieh genannt werden, es sey unentgeltlich, aufs Güte, oder gegen eine baare Abgabe, oder gegen irgend welche andere Leistung gestatten, zur Vermeidung von Verdunkelung der Rechte und Verjährungs-Ansprüchen nicht bloss mündliche, sondern besondere schriftliche Verhandlungen abschließen und uns solche zur Bestätigung einreichen.

Sämmtlichen Königl. General, sowohl als Spezial-Domainen-Pächtern wird daher bei 5 Rthlr., und nach dem Gegenstande, noch höherer Ordnungs-Strafe, so wie bei Vertretung aller etwa wäntigen Folgen hierdurch nachdrücklich verboten, dergleichen mündliche Uebereinkommen zu treffen, und ihnen aufgegeben, in solchen Fällen stets schriftliche Kontrakte zu schließen, die uns zur Approbation eingereicht werden müssen.

Bromberg, den 29ten Mai 1817.

Königl. Preuß. Regierung.
Zweite Abtheilung.

Die Einrichtung von Lehrer-Konferenzen betreffend.

Wir haben in einzelnen Verfügungen biswelen den Wunsch geäußert, regelmäßige Zusammenkünfte zwischen den Lehrern der Elementarschulen in kleinen Städten und auf dem platten Lande und den ihnen vorgesetzten Herren Geistlichen, nach Maßgabe der Dürftigkeit, wöchentlich oder monatlich veranstaltet zu sehen. Solche Zusammenkünfte, wenn sie von dem vorstehenden Herrn Geistlichen mit Rücksicht eingerichtet, mit Eifer geleitet, von den Lehrern ununterbrochen besucht, und in mehreren auf einander folgenden Stunden mit Aufmerksamkeit besucht werden, können sehr einflußreich für die Ver-

Względem zachowania się Królewskich ekonomicznych dzierżawców przy wypuszczaniu w naiem użytków gruntowych.

Potrzebną jest koniecznie rzeczą, ażeby w rzeczach, gdzie Królewscy ekonomiczni dzierżawcy w ekonomicznych Królewskich do ich pertynencyi dzierżewny należących, pojedynczym mieszkańcom lub całym gminom z nicialich użytków, iako to: drog, wygonów i pastwisk dla więcey bydła iak przywilej przepisuje, czy to bezpłatnie czy z taksy, za gotową zapłatę, lub za inne iakowe robotizny korzyść dozwalaia, końcem uniknienia zawikłania przywilejów i przedawnienia, nietylko ustne lecz szczególne na piśmie protokoły zawierane i nam do zatwierdzenia podawane być.

Zakazując przeto niniejszém iaknaymo cnięy wszystkim Król. Nad iakoteż i Poddzierżawcom pod karą talarów 5, a podług przedmiotu i wyższą, iakoteż pod odpowiedzialnością za wynikłe z tąd skutki, wchodzenia w ustne ugody, zalecamy onym zarazem, iżby w rzeczach takowych zawsze kontrakty na piśmie zawierali i te nam do zatwierdzenia podawali.

Bydgoszcz, dnia 29. Maia 1817.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Drugi.

Względem ustanowienia nauczycielskich naradzeń.

Już w niektórych szczególaych urządzeniach daliśmy poznać życzenie nasze, ustanowienia w miarę położenia miejsca co tydzień lub co miesiąc regularnych zgromadzeń nauczycieli szkół elementarnych w miastach mniejszych i powsiach, tudzież WW. duchownych nad niemi przetożonych. Zgromadzenia takowe, jeżeli przez WW. przetożonych duchownych przesoźnie urządzone, gorliwie prowadzone, przez nauczycieli zaś ciągle i kilka godzinie z uwagą i korzyścią odwiedzane będą, wiele wpływu do uszlachetnienia nauczycieli, a tym sposo-

edlung der Schullehrer, und somit für die Verbesserung des gesammten Volks Unterrichts wirksam seyn.

Bei dem gegenwärtigen Standpunkte unserer Elementarlehrer würde es indessen für die Herren Geistlichen nothwendig werden, zwei Abtheilungen der Lehrergesellschaften zu bilden, die zu verschiedenen Zeiten sich versammeln müssten. Die erste dieser Abtheilungen könnte eine eigentliche Schulmeisterschule genannt werden, weil der Hauptzweck des Herrn Pfarrers sich auf die fernere Unterweisung und Ausbildung der schwächern Lehrer in den vorzüglichsten Gegenständen des Elementar-Unterrichtes beschränken müsste. In der zweiten Abtheilung würden die kenntnisreichern und geübtern Lehrer zu versammeln seyn, theils um in der Methode wecket geführt und mit zweckmäßigen Lehrbüchern bekannt gemacht zu werden, theils um durch freie Mittheilungen und praktische Versuche, die jedoch beide durch den Vorsteher auf das bestimmte Ziel zu setzen und in ihren Abschweifungen einzuschranken sind, sich zu deutlichen Vorstellungen über Zweck und Gang des Unterrichtes und über die Fortschritte in einzelnen Zweigen desselben zu erheben.

Ueberzeugt, daß es bei der Ausführung dieses Gedankens lediglich auf die Persönlichkeit der Herren Geistlichen ankommen wird, versagen wir uns jede bestimmte Anordnung. Wir überlassen es vielmehr den regsamsten unter ihnen, die Lehrer ihrer Kirchspiele zur Bildung dieser Gesellschaften auf alle mögliche Weise zu ermuntern, und empfehlen ihnen, einen Einrichtungsplan für dieselben zu entwerfen, und über das, was in jeder Zusammenkunft vorgenommen ward, ein kurzes Protokoll aufzunehmen. Alle drei Monate erwarten wir von denjenigen Herren Pfarrern, die unsern Wünschen entgegen gekommen sind, unter Einreichung der Protokolle einen möglichst genauen Bericht über den Fortgang dieser Gesellschaften, wobei sowohl die ausgezeichnetesten Lehrer, als diejenigen nachhaftig zu machen sind, welche nachlässig waren, oder gar die Theilnahme verweigerten.

Die Herren Dekane und Superintendenten fordern wir ausdrücklich auf, dies Unternehmen mit allen Kräften zu unterstützen, was ihnen dann vorzüglich gelingen wird, wenn sie durch eigenes Beispiel ihren Herren Amtsbrüdern ein schönes Vorbild geben.

hem i do polepszenia nauk ludu sprawić mogą.

W stanie przecież teraznijszym nauczycieli naszych elementarnych, wypadłoby, iżby WW. Duchowni dwa oddziały towarzystwa nauczycieli utworzyli, któreby się w różnych czasach zbierały. Oddział pierwszy nazwać by właściwie można szkołą nauczycieli, gdyż główny zamiar JX. Proboszcza dążyć by powinien do dalszego zawiadomienia i wydoskonalenia słabszych nauczycieli w szczególniejszych przedmiotach nauki elementarnej. W oddziale drugim można by nauczycieli więcej nauk posiadających i bardziej wycwiczonych zgromadzać, częścią, aby w sposobie uczenia dalej postąpić i z pryzwoitemi książkami rzekowoci obznajmić, częścią też, aby się przez objaśnienia i praktyczne próby, które przecież oboje przez przełożonego do pewnego celu prowadzone, i w swych zboczeniach prostowane bydź mają, do czynienia iabszcześniejszych wyobrażeń o zamiarze i biegu nauki, tudzież o postępach w szczególnych onęczy podziałach przysposobić się mogli.

W saufaniu, że wykonanie myśli téy li tylko na WW. duchownych polegać będzie, zatem żadnego w téy mierze nieczyniemy rozporządzenia. Owszém posostawiając narygorliwszym z pomiędzy nich, aby nauczycieli w swych parafiach do utworzenia towarzystwa tego wszelkimi sposobami sachećali, polecamy onymże zarazem, iżby plan do urządzenia towarzystwa tegoż ułożyli, i względem tego, co na każdym posiedzeniu przedsięwzięciem zostało, krótki protokół spisywali.

Co trzy miesiące oczekiwać będziemy od JX. Proboszców życzeniem naszym odpowiadających, dokładny ilebydż może wiadomości o postępie tegoż towarzystwa wraz z dołączeniem protokołów, przyczem wymienić należy tak nauczycieli najlepię się popisuujących iakoteż i tych, którzy się opieszalemi okazali lub przystąpić do towarzystwa takowego niechcieli.

WW. Dziekanów i Superintendentów wzywamy niniejszém wyraznie, aby zamiar ten wszelkimi siłami wspierali, co szczególnie natenczas udać się może gdy przykładem swym duchownym braciom przewodniczyć będą.

Wir bemerken, daß wir den ersten Bericht
berjenlgen Herren Geistlichen, welche in der Sache
gehandelt haben, spätestens den 1sten September
d. J. erwarten.

Bromberg, den 21ten Juni 1817.

Königlich Preussische Regierung.

Erste Abtheilung.

Die in Marienwerder errichtete freie Mi- litair-Werk-Anstalt betreffend.

Bereits seit einem Jahre bestehet durch die Ver-
einigung mehrerer achtbarer Männer und Frauen
zu Marienwerder, die sogenannte freie Militair-
Werk-Anstalt, deren schöner Zweck ist, den vater-
ländischen Kriegern, welche des Augenlichts ganz
oder zum Theil beraubt, oder sonst verstimmt
worden sind, etne nützliche Kunstfertigkeit zu lehren,
und sie dadurch in den Stand zu setzen, außer
den Unterstützungen, welche ihnen der Staat oder
andere Korporationen gewähren, selbst etwas zu
erwerben und sich nützlich zu beschäftigen. Der
Zweck empfiehlt die Anstalt und läßt ihre Fort-
dauer um so eifriger wünschen, da nach einem mit
den Vorstehern der gedachten Anstalt getroffenen
Uebereinkommen, auch unser Departement künftlg
an den Wohlthaten derselben theilnehmen wird. Die
Unterhaltung der Anstalt wird indessen größtent-
heils nur aus milden Beiträgen besrritten, welche
von edelen, sich für das Wohl unserer tapferen Krieger
lebhast interessirenden Menschenfreunden eingehen.
Diese Beiträge können theils in Geld, Lebens- und
Bekleidungs-Mitteln aller Art, rohen und unverar-
beiteten Stoffen, Bau- und Brennholz und anderen
Fenerungs-Materialien, Vieh, Getreide, allerlei Haus-
und Acker-Geräthschaften u. bestehen, und werden
nach Umständen am bequemsten entweder zu Wasser,
unter der Adresse der Wirtschafte-Inspektion
zu Louisium, sonst Rathswalde bei Marienwerder,
oder mit der Post an die Vorsteher der freien
Militair-Werk-Anstalt zu Marienwerder abge-
sandt, wobei zu bemerken ist, daß kleine Geldbel-
träge und Pakete unter 10 Pfund postfrei besör-
dert werden.

Wir fordern demnach die Herren Landräthe,
Bolzobirektoren, Domainenbeamte und Magistrate
auf, in ihren resp. Geschäftskreisen, Kolleken zur

Nakoniec namieniamy, że nayspierwszego
rapportu tych WW. Duchownych, którzy się
w sprawie téy czynnie przyłożyli, nayspóźniej
do dnia 1. Wrzesnia r. b. oczekujemy.

Bydgoszcza, dnia 11. Czerwca 1817.

Król. Pruska Regencya.

Wydział Pierwszy.

Względem utworzonego w Kwidzynie wolnego roboczego wojsko- wego instytutu.

Od roku już utworzony został przez stowa-
rzyszenie się niektórych szacownych osób
płci męskiej i żeńskiej w Kwidzynie, tak
nazwany wolny roboczy wojskowy instytut,
którego pięknym zamiarem jest, wojowników
oyczyzny, którzy warok całkiem lub w czę-
ści utracili lub też kalekami zostali, użyte-
czney zręczności w sztuce nożyć, i onych
przez to usposobić, iżby prócz wsparcia prze-
Rząd lub inne korporacye im udzielanego, sa-
mi coś zarobić i użytecznie zatrudnić się mo-
gli. Zamiar takowy zaleca rzeczony instytut
i tém bardziéy bytu jego życzyć każe, gdy
podług aniesienia się z przełożonym onegoż,
w przyszłości i departament nasz do dobro-
dzieystw tego należeć będzie. Instytut prze-
cież ten utrzymaie się powiększney części li-
tylko z dobroczynnych składek, które od
szlachetnych i o dobro walecznych wojowni-
ków naszych troskliwych przyjaciół ludzkości
nadechdzą.

Składki te czynione bydź mogą częścią
w pieniądzech, w przedmiotach żywności
i odsieży, różnego rodzaju, surowych i nie-
wyrobionych materyałach, w drzewie opało-
wém i buclucu, tudzież innych ogniowych ma-
teryałach, bydle, zbożu, sprzętach domowych
i różnocyh wszelkiego rodzaju, etc., które
według okoliczności naylepiéy wodą pod a-
dressem do dozoru gospodarczego w Louisium
dawniéy Rathswalde przy Kwidzynie, lub
pocztą do przełożonych wolnego roboczego
instytutu w Kwidzynie przesytane bydź mogą,
przytem namienia się, że pomniejsze pie-
niężne składki i pakiety wagi funtów 10 nie-
przenoszące, wolne są od opłaty pocaty.

Unterstützung der Anstalt zu veranlassen, und die eingesammelten Gelder oder sonstigen Beiträge auf oben angegebene Art der Anstalt zu übermachen.

Von selbst versteht es sich überlässt, daß beim Transport dieser Gegenstände auf möglichste Ersparnis gesehen werden muß, um durch diesen den Werth der Beiträge nicht zu absorbiren.

Um das Publikum mit dem Umfange und der innern Einrichtung der Anstalt näher als es der Raum hier gestattet, bekannt zu machen, haben wir der Hrn. Landräthen und Polizei-Direktoren mehrere gedruckte Exemplare der desfalls ergangenen Ankündigungen mitgetheilt, die sich bei Gelegenheit der Kollekten zirkuliren lassen werden.

Gleichzeitig weisen wir die Hrn. Landräthe und Polizei-Direktoren an, uns vorkommenden Falls Subjekte nahhaft zu machen, die sich zur Aufnahme in die gedachte Anstalt qualifiziren.

Bromberg, den 9ten Junii 1817.

Königl. Preuß. Regierung.
Erste Abtheilung

W skutek praeto tego wzywamy WW. Radców Ziemiańskich, Dyrektorów Policyi, Urzędników ekonomicznych, Magistraty, aby resp. w okręgach ich czynności, składki na wspomnienie instytutu tego przedsięwzięli, a zebrane pieniądze lub inne w sposób powyższy wskazane składki, do instytutu przesyłali.

Wreszcie wypada samo przez się, że transport przedmiotów tych, końcem nieumniejszenia wartości składek, z największą oszczędnością rozporządzać należy.

Abv zaś Publiczności o obiętości i wewnętrznem rozporządzeniu instytutu tego dokładniejszy niż miejsce tutaj dozwala, dać objaśnienie, przestaliśmy WW. Radcom Ziemiańskim i Dyrektorom Policyi kilka drukowanych egzemplarzy wysłanych w téj mierze obwieszczeń, które ciż przy abieraniu składek rozesła.

Nadto zalecamy WW. Radcom Ziemiańskim i Dyrektorom Policyi, aby nam w wydarzonem razie, osoby, któreby się do prajęcia do instytutu raczonego kwalifikowały, przedstawiali.

Bydgoszcz, dnia 9. Czerwca 1817.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Pierwszy.

Personal-Chronik.

Des Königs Majestät haben den bisherigen Domainen-Beamten George H. H. im Amte Kruschwitz, zum Anerkenntniße seiner bisherigen treuen Dienstverwaltung und patriotischen Gesinnungen, den Amtsrath Charakter zu ertheilen und das diesfällige Patent Allerhöchst Selbst zu vollziehen geruhet.

Der Mundarzt, Herr Karl Ludwig Preuß, als Kreis-Chirurgus des Inowroclawischen Kreises.

Der Kandidat der Chirurgi, Herr Samuel Ludwig, als Stadt-Chirurgus zu Mogilno.

Die verehelichte Dorothea Neuenberger, geborne Streincke, als bestätigte Hebamme zu Margonin.

Najisłniejszy Król JMŚc. nadać raczył dotychczasowemu Urzędnikowi ekonomicznemu Grzegorzowi Heyne w ekonomii Kruswickiej w nagrodę za wierne dotychczasowe urzędowanie i patriotyczny sposób myślenia, tytuł Radacy ekonomicznego, i patent na to sam podpisał.

Chirurg JP. Karól Ludwik Preuss na chirurga powiatu Inowroclawskiego zatwierdzony został.

Kandydat chirurgii JP. Samuel Ludwik na chirurga mieyskiego w Mogilnie zatwierdzony został.

Zamężna Dorothea Neuenberger z domu Steinke na akusorkę w Margoninie zatwierdzoną została.

Der Kandidat der Chirurgie, Herr Joseph Urban, als Stadt-Chirurgus zu Inowroclaw.

Der Kandidat der Medizin und Chirurgie, Herr Wilhelm Stephan, als praktischer Arzt, Operateur und Geburtshelfer zu Schneidemühl.

Der Lehrer Samuel Sitz, als interinstitutscher Schullehrer zu Wielu, Amts Łazisko.

Der Schulamts-Kandidat Johann Kühn, als katholischer Elementarlehrer zu Czarnikau.

Die verehelichte Anna Nuechtern, geborne Kentskin, und Karolina Schulc, geborne Hein, als Hebammen zu Bromberg.

Kandydat chirurgii JP. Józef Urban na chirurgia w mieście Inowrocławiu zatwierdzony został.

Kandydat medycyny i chirurgii JP. Wilhelm Stephan, na praktycznego lekarza, operatora i akuszera w Pile zatwierdzony został.

Nauczyciel Samuel Sitz na interinstitucyjnego nauczyciela w Wielu w ekonomii Łaziska zatwierdzony został.

Kandydat do Urzędu szkolnego Jan Kuehn, na katolickiego nauczyciela elementarnego w Czarnkowie zatwierdzony został.

Zamężna Anna Nuechtern z domu Kentskin i Karolina Schulc z domu Hein na akuszerki w Bydgoszczy zatwierdzone zostały.

Öeffentlicher Anzeiger

zum

Amtsblatt No. 26. der Königl. Preuß. Regierung zu Bromberg.

Sicherheits-Polizei.

Alle Civil- und Militär-Behörden werden hierdurch aufgefordert und ersucht, auf den Bagabonden Joseph Morawski, welcher in der Nacht zum 28sten Mai c. aus der Wache zu Strzeliwo entwichen ist, aufmerksam zu seyn, ihn dingfest zu machen, und gegen Ersatz der Kosten gefesselt an den Magistrat in Strzeliwo abliefern zu lassen.

Bromberg, den 17ten Juni 1817.

Königl. Preuß. Regierung.
Erste Abtheilung.

Signallement.

Alter 59 Jahr, 5 Fuß 6 Zoll groß, langes schwarzes Haar, etwas breite Stirn, schwarze Augenbraunen, blaue Augen, kleine Nase und Mund, breites Kinn, bräunliche Gesichtsfarbe, starke Statur. Besondere Kennzeichen: ist einäugig.

Bekleidung.

Blau tuchener Rock und eben dergleichen Mantel, grün tuchene Weste mit gelben Knöpfen, lange grau tuchene alte Hosen, barfuß, schwarzen runden Filzhuth und Schlafmütze, ein buntes altes baumwollenes Halstuch, ein Hemde.

Alle Civil- und Militär-Behörden werden hierdurch aufgefordert und ersucht, auf den Juden Abraham Moses aus der Stadt Gollub, bei Thorn gebürtig, welcher als Bagabonde aufgegriffen und am 28sten Mai d. J. auf dem Transport zu Strzeliwo entwichen ist, aufmerksam zu seyn, ihn dingfest zu machen, und gegen Ersatz der Kosten gebunden an den Magistrat in Strzeliwo abliefern zu lassen.

Bromberg, den 17ten Juni 1817.

Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

Wzywya i uprasza się wszystkie Władze tak cywilne iako i woyskowe, aby na tułacza Józefa Morawskiego, który w nocy dnia 28. Maia r. b. z warty w Strzelnie zbiegł, baczno dawały oko, w razie wysledzenia przytrzymać i za zwrotem kosztów, związanego do Magistratu w Strzelnie pod mocną strażą odestały.

Bydgoszcz, dnia 17. Czerwca 1817.

Król. Pruska Regencya.

Wydział Pierwszy.

R y s o p i s.

Wiek 59 lat, wzrost 5 stop 6 cali, włosy długie czarne, czoło nieco szerokie, brwi czarne, oczy niebieskie, nos i usta małe, podobek szeroki, kolor twarzy brunatny, sytuacya mocna. Znaki szczególne: na jedno oko widzi.

U b i ó r.

Surdut modry sukieny i podobny płaszcz, kamizelkę sukieną zieloną z żółtymi guzikami, spodnie długie sukienne carne, boty, kapelus czarny okrągły i duchenka stara błękitna bawełniana, koszula jedna.

Wzywya i uprasza się wszystkie Władze tak cywilne iako i woyskowe, aby na Abrahama Mozes, rodem z miasta Golubia przy Toruniu, który iako tułacz schwycony i dnia 28. Marca r. b. na transporcie z Strzelna zbiegł, baczno dawały oko, w razie wysledzenia przytrzymać i za zwrotem kosztów związanego do Magistratu w Strzelnie pod mocną strażą odestały.

Bydgoszcz, dnia 17. Czerwca 1817.

Król. Pruska Regencya.

Wydział Pierwszy.

Signalement.

Alter 24 Jahr, 5 Fuß 5 Zoll groß, schwarzes Haar, bedeckte Stirn, schwarze Augenbraunen, schwarze Augen, Nase ohne Auszeichnung, aufgeworfener Mund, schwarzer Bart, großes Kinn, plattes Gesicht, gesunde Gesichtsfarbe, groß und starker Statur.

Nachbenannter Einleger Joseph Uedowski, der zu vierjähriger Zuchthausstrafe kondemniert war, des Verbrechens des Pferdebiebstahls schuldig, ist am 20ten Mal d. J. von Schwes, mittels Durchbruch des Gefängnisses, vom Transport entwichen, und soll aufs schnellste zur Haft gebracht werden.

Sämmtliche Polizei, Behörden und die Kreis-Gendarmarie, werden daher hiermit angewiesen, auf denselben strenge Acht zu haben, und ihn im Veretungsfalle unter sicherem Geleite gefesselt nach Graudenz in die Straf- und Besserungs-Anstalt, oder an den Magistrat in Schwes gegen Erstattung der Verpflegungs-Kosten abliefern zu lassen. Die Behörde, in deren Bezirk derselbe verhaftet ist, hat sofort davon Anzeige zu machen.

Eine besondere Prämie für die Ergreifung ist nicht bewilligt.

Marlenwerder, den 5ten Juni 1817.

Königl. Preuß. Regierung.

Erste Abtheilung.

Beschreibung der Person.

Blond und weiß melirtes Haar, runde glatte Ohren, graue Augen, gewöhnliche Nase, großer und starker Bart, rundes Kinn, gesunde Gesichtsfarbe.

Persönliche Verhältnisse.

Alter 67 Jahr.

Bekleidung.

Schwarz tuchene Jacke, blau ordinaire tuchene Hosen, große fahllederne Stiefeln, runder alter Hut, weiße Mütze, roth buntes Halstuch.

Nachbenannter Holländischer Deserterur Johann Bosse, aus Danzig angeblich gebürtig, ist am 28. Mal d. J. vom Transport nach Danzig bei Ko-

R y s o p i s.

Wiek 24 lat, wzrost 5 fóp 5 cali, włosy czarne, czoło pokryte, brwi czarne, oczy czarne, nos bez sznaku, usta wypukłe, podbródek wielki, broda czarna, twarz płaska, kolor twarzy zdrowy, sytuacja wielka i mocna.

Opisany poniżej Komornik Josef Uzdowski, który o występki kradzieży koni obwiniony, i na karę czteroletnią do domu poprawy wskazany został, wyłamawszy się z więzienia, zbiegł dnia 29. Maia b. r. z transportu w Swieciu i ma być znów jak najspešniej ujęty i do więzienia sprowadzony.

Wzywają się więc niniejszém wszystkie władze policyjne i żandarmerya powiatowa, aby na tegoż bacane mieli oko, i w przypadku ujęcia onegoż pod straż bezpieczną w kaydany okutego do Grudziądza do Instytutu kary i poprawy lub do Magistratu w Swieciu za zwrotem kosztów transportu i utrzymania odstawiły. Władza, w której okręgu raczony zbieg schwytyany będzie, jest obowiązana o tém niezwłocznie raportować.

Nagroda szerególna na schwytywanie nie jest wyznaczona.

Kwidzyn, dnia 5. Czerwca 1817.

Królewsko-Pruska Regencya.

Wydział Pierwszy.

O p i s o s o b y :

Włosy blond siwe i mieszane, czoło okryte płaskie, oczy siwe, nos zwyczajny, broda duża i mocna, podbródek okrągły, cera twarzy żwawa.

O s o b i s t o ś ć.

Wiek 67 lat.

U b i ó r.

Kurtka czarno-sukienna, spodnie s granatowego ordynaryjnego sukna, bity duże, kapelusz stary okrągły, c apka biała, chustka na szyi czerwona bestra.

Opisany poniżej deserter holenderski Jan Bosse z Gdańska rodem się wydając, zbiegł dnia 28. Maia b. r. z transportu do Gdańska

Hebke entwicken und soll aufs schnellste zur Haft gebracht werden.

Sämmtliche Vollzeibehörden und die Kreis-Gend'armeerie, werden daher hiermit angewiesen, auf denselben strenge Acht zu haben, und ihn im Betretungsfalle unter sicherem Geleite gefesselt nach Danzig an die dortige Vollzeibehörde, gegen Erstattung der Verpflegungs-Kosten abtiefen zu lassen. Die Behörde, in deren Bezirk derselbe verhaftet ist, hat sofort davon Anzeige zu machen.

Eine besondere Prämie für die Ergreifung ist nicht bewilligt.

Marienwerder, den 6ten Juni 1817.

Königlich Preussische Regierung. Erste Abtheilung.

Beschreibung der Person.

Größe 5 Fuß 7 Zoll, schwarzes Haar, flache Ohren, schwarze Augenbraunen, braune Augen, etwas große Nase, gewöhnlicher Mund, schwarzer Bart, rundes Kinn, schmales Gesicht, matte Gesichtsfarbe.

Persönliche Verhältnisse.

Alter 25 Jahr, ist katholischer Religion, spricht französisch und deutsch im Elsassischen Dialekt.

Bekleidung.

Nicht bekannt.

Da die Anzeigen der Hrn. Gutsbesitzer über ihren einjährigen Bedarf an losem Steinsalz zur Viehlecke, bis jetzt nur sparsam bei dem unterzeichneten Komtoir eingegangen sind; so werden diejenigen, welche Steinsalz bedürfen und die erwähnten Anzeigen noch nicht geleistet haben, mit Bezug auf die diesfällige Bekanntmachung des Hrn. Ober-Präsidenten v. Zerboni di Sposetti Erzellenz vom 7ten v. M. in dem hiesigen öffentlichen Blättern, und der im Amtsblatte No. 23. S. 381 — 382. der Königl. Regierung zu Bromberg hiermit nochmals aufgefordert, binnen 6 Wochen a dato hujus ihren Bedarf an losem Steinsalz, Behufs der Viehlecke, bis Ende Juni k. J. dem unterzeichneten Komtoir anzugeben; damit hiernach die erforderliche Quantität angeschafft und jedem resp. Besteller überwiesen werden kann.

Nach Ablauf des gedachten Termines werden

koło Kolebki i ma być znów iak nayspie-szniey więty i do więzienia sprowadzony.

Wzywają się więc ninieyszą wszystkie Władze Polieyine i zandermerya powiatowa, aby na tegoż bacne mieli oko i w przypadku uigcia onegoż pod frazą bezpieczną w kay-dany okutego, do Władzy Polieyiney w Gdańsku za swrotem kosztów transportu i utrzymania odstawiły. Władza, w której okręgu rzezonny abieg schwywany będzie, jest obowięzana o tem niewłocznie raportować.

Nagroda szczególna za schwywanie nie jest wyznaczona.

Kwidzyn, dnia 6. Czerwca 1817.

Król. Pruska Regenoya. Wydział Pierwszy.

Opis Osoby:

Wzrost 5 stop 7 cali, włosy czarne, ozoło płaske, brwi czarne, oczy brunatne, nos duży, usta swyeczayne, broda czarna, podbrodek okrągły, twarz szccepta, cera twarzy blada.

Osobistość:

Wiek 25 lat, religia katolicka, mowa francuska i niemiecka w elzaskim dyalchoie.

U b i ó r:

Nie znany.

Ponieważ dotychczas bardzo mało doniesień, względem iednoroczney potrzeby soli kamiennéy w kruchach do niżej podpisanege Kantoru Solnego doszło; przeto odwołując się na obwieszczenie JW. Naczelnego Prezesa do Zerboni di Sposetti z dnia 7. z. m. tak w Gazetach Poznańskich, iako też w Dzien. Urzęd. Król. Regencyi Bydgoskiéy No. 23. na stron. 381 — 382. umieszczone, wzywają się wszyscy, którzyby sól kamienną w kruchach potrzebowali, i dotąd o tym niedoniesli, aby w przeciągu 6 tygodni a dato t. m. niuochybnie niżej podpisaney Kantoru Solny uwiadomić raczyli: iaką ilość soli kamiennéy w kruchach na rok ieden, t. i. aż do ult. Junii a. f. dla owiec i bydka potrzebuji; aby odpowiadające quantum wozesnie dostawione i każdemu stosownie do doniesienia wydane być mogło.

die Listen geschlossen und etwa später einlaufende Anzeigen nicht beachtet werden; welches sich die Schmittgen alsdann selbst beizumessen haben.
Posen, den 6ten Juni 1817.

Königl. Provinzial-Salz-Komtoir.

Mit Bezug auf die in den Posener Zeitungen sub Nro. 1. pro 1815. von dem damaligen Unter-Präsidenten Bongrowitzer Kreises, vom 24sten December 1814 erlassene Bekanntmachung, fordern wir den Eigenthümer der im Silber Walde gefundenen drei Pferde und einer Brischke hiersmit auf, sein Eigenthumsrecht an dieselben binnen 2 Monaten, und längstens bis zum 28sten Juli a. e. nachzuweisen, und zu dem Ende an diesem Tage, Vormittags um 8 Uhr, in dem Audienz-Zimmer des unten benannten Gerichts zu erscheinen, oder zu gewärtigen, daß er nach Ablauf dieser Zeit, seines Rechtes verlustig geben, und das aus dem Verkaufe gelbete Geld, da solches nicht die Summe von 100 Thlr. erreicht, dem Finanz-Verwalter zugeschlagen werden wird.

Es sind diese Pferde:

- 1) ein schwarzfabler Fackelack,
- 2) eine weißschächtige Fuchsstute, und
- 3) eine braune Stute.

Gnesen, den 19ten Mai 1817.

Königl. Preussisches Landgericht.

Das im Inowroclawischen Kreise belegene adeliche Gut Rzeczynce soll von Johannl a. o. wieder auf drei aufeinander folgende Jahre verpachtet werden. Der Licitations-Termin zu dieser Verpachtung steht auf „den 10sten (dreißigsten) Juni a. o.“ zu Rzeczynce an, und hat der Meistbietende nach erfolgter Genehmigung den Zuschlag von der drittrenden Behörde zu gewärtigen.
Bromberg, den 11ten Juni 1817.

Landschaftliche Sequestrations-Kommission.

Ein Mann, der Deutschen und Polnischen Sprache, in seinen Kenntnissen mächtig, mit glaubwürdigen Zeugnissen versehen, findet sein Unterkommen bei der evangelischen Gemeinde in Inowroclaw, als Lehrer; das etatsmäßige Fixum besteht in 120 Thlr., außerdem freie Wohnung nebst Obstgarten und das übliche Schul- und Holzgeld.
Inowroclaw, den 17ten Juni 1817.

Die Kirchen-Vorsteher zu Inowroclaw.

Po upłynionym terminie, Lifty ukończone będą, a każdy sobie sam przypisze, gdy późniéj czynić się mogące donie sienia, przysięgę nie będąc.
Poznań, dnia 6. Czerwca 1817.

Król. Prowincjonalny Kantor Solny.

Odwołując się do obwieszczenia przez owczasowego Podprefekta Powiatu Wągrowieckiego w gazetach Poznańskich sub Nro. 1. pod dniem 24. Grudnia 1814. do publicznej wiadomości podanego, wzywamy właściciela należących w lesie wsi Sielca 3 koni i bryczki przy nich będącący, aby prawo swej własności w przeciągu dwóch miesięcy, a najdalej do dnia 28. Lipca r. b. udowodnił, i w tym celu na dniu wyżey wyrażonym przed południem o godzinie 8. w izbie sędziowskiej podpisanego Sądu Ziemiańskiego stawił, w przeciwnym razie oczekiwac może, iż prawo do takowych utraci, i pieniądze zebrane z sprzedaży, ponieważ Summy 100 talarów nieprzenosi, należycielowi przysądzone będą.

Konie te były:

- 1) Wałach karo-myssaty.
- 2) Klacz pstrokato kasztanowata, i
- 3) Klacz brudno-kasztanowata.

Gnieszno, dnia 19. Maja 1817.

Królewsko-Pruski Sad ziemiański.

Am 9ten d. M. ist in Makel des Morgens ein weißer Pudel von mittler Größe, welcher auf dem Namen Nivaldo hört, jemanden abhänden gekommen. Der Eigenthümer kennt nicht bloß den Aufenthaltsort des Pudels, sondern auch den Besizer; erucht ihn hierdurch, denselben dem Hutmachermesker Herrn Lobs in Makel zukommen zu lassen. Eigenthümer will die Kosten, welche gemacht werden dürfen, tragen; auch soll der Name des Entwenders verschwiegen bleiben. Sollte aber der Pudel dennoch nicht ausgeliefert werden, so wird er im Wege Rechts zurückgefordert, und der Entwender öffentlich genannt werden.

Das obliche Gut Czeszewo im Kongrowischen Kreise, soll auf den Antrag eines Real-Gläubigers von Johannis a. c. anderweit in dreijährige Pacht, das ist bis Johanni 1820, ausgethan werden. Wir haben hiezu einen Termin auf den 11ten Juli c.

voram Deputato, unserm Landgerichts-Assessor Hrn. v. Chelmiecki, in unserer Sessionsstube Vormittag um 8 Uhr anberaumt, und laden daher Pacht-lustige ein, sich im gedachten Termine einzufinden, ihre Qualifikation darzutun und den Zuschlag für das Meistgebot zu gewärtigen. Die Bedingungen können in hiesiger Registratur täglich inspektirt werden.

Gnesen, den 9ten Juni 1817.

Königl. Preuß. Landgericht.

Dobra Czeszewo w powiecie Wągrowieckim położone, na wniosek realnego kredytora od Sgo. Jana r. b. do tegoż dnia 1820, w trzechletnią dzierżawę wypuszczono bydź maia. Do licytacyi tychże wyznaczylismy termin na dzień 11. Lipca r. b. przed Deputowanym Assessorom W. Chelmickim Sądu Ziemiańskiego w izbie sesyonalnój przed południem o godzinie 8, i wzywamy zatem wszystkich do tój dzierżawy ochotę mających, aby w terminie tym stanęli, kwalifikacyą swą udowodnili, poczem naywięcej dający przybicia oczekiwac może.

Kondycye w naszój Registraturze każdego czasu przejrseć można.

Gnesen, dnia 9. Czerwca 1817.

Królewski Pruski Sąd Ziemiański.